

KAROLINA
RAMQVIST

Femeia-urs

Traducere din limba suedeză de
Ovio Olaru

Îmi dau seama acum că această povestire nu are cap și coadă. Scriu că începe cu moartea, de vreme ce acesta e singurul lucru pe care îl știu. Tatăl ei moare, iar ea rămâne singură. Asta e tot ce știu.

Când mă gândeam la ea la început, îmi imaginam un desen. Nu știam pe atunci că există cu adevărat un desen care o înfățișează acolo, pe insulă. Cel pe care mi-l imaginam eu era cu totul diferit, mângălit cu pixul negru pe o bucată mototolită de hârtie. Asta era imaginea pe care o invocam când mă gândeam la ea — insula ca un cerc strâmb și o linie marcând granița dintre marea din jurul ei și uscatul de lângă ea.

Probabil avea de-a face cu natura de necrezut a poeziei, sau în orice caz cu felul în care mi s-a părut prima dată când am auzit de ea. O prietenă mi-a povestit totul pe scurt. Se poate să fi fost și altcineva de față, dar nu-mi aduc aminte. A trecut mult de-atunci. Când ridic ochii din laptop și mă uit la copiii mei, care dorm în cameră în timp ce eu stau trează și scriu aceste rânduri, când le văd trupurile și fețele, îmi dau seama câți ani au trecut de atunci. Îmi dau seama de asta în fiecare zi, din cuvintele pe care le spun, din jocurile lor și din felul în care degetele li se plimbă agil pe ecrane; din faptul că acum, în loc să urle în gura mare când au nevoie de ceva, vin direct la mine.

În fine. Prietena mea a dat peste poveste într-o carte pe care o avea de mult, o antologie despre abuzurile asupra femeilor de-a lungul istoriei. Stăteam într-o cafenea unde mergeam des pe atunci și ea a scos cartea din geanta burdușită și mi-a arătat-o. Nu mai știu dacă era încă lumină

sau deja se înserase și nu țin minte nici ce am spus sau cum mi s-a părut atunci. Memoria mea nu e tocmai de încredere și nu cred că a altora e mai bună. Reținem ceea ce vrem să reținem și în felul în care vrem să reținem anumite lucruri, permițându-ne să uităm tot restul. Uităm oamenii care nu au nicio importanță pentru noi, uităm lucruri pe care le-am făcut și pe care le-am spus, dar pe care alții le vor ține minte pentru totdeauna, și uităm lucrurile pe care alții ni le-au făcut și ni le-au spus la rândul lor.

Rețin cum prietena mea povestea despre Marguerite de la Rocque, chiar dacă nu cred că i-a rostit numele tocmai atunci, iar numele pe care urma să i-l dau eu însămi mi-a venit mai târziu, în timp ce mă îndreptam spre casă prin zăpadă, și-mi aduc aminte cum mi-am lăsat privirea în jos, pe cămile, paharele și telefoanele aflate între noi pe masă. Când mă gândesc la asta acum, nu mai știu dacă vreuna dintre noi a scos o bucată de hârtie, desenând insula, și a plasat-o geografic pe glob — sau dacă acest desen nu a existat niciodată. S-ar putea să-mi fi construit amintirea asta abia ulterior. Poate desenul se afla acolo, pe masă, sau poate că nu, dar multă vreme după aceea l-am văzut aieva în fața mea, mai ales când începeam să mă gândesc la Marguerite, în vreme ce imaginea din capul meu se transforma într-un soi de reprezentare a realității, o realitate palpabilă la care m-am gândit înainte să încep să scriu aceste rânduri: insula și ceea ce o înconjura, estuarul imens care era deja pe atunci recunoscut ca cel mai mare din lume și care este în continuare cel mai mare din lume. Marea din jur, uscatul puțin mai departe, Oceanul Arctic și toate celelalte

insule și stânci care înghețau complet peste iarnă, fiindcă la distanță de mii de mile în jur nu mai era nimic. Întinderi albe și nesfârșite, pustii și goale precum acel colț de lume în întregimea lui, din Mexic până în Alaska. Un continent imens, nepopulat, care se întindea de-a lungul a multe sute de mile, de la nord la sud și de la vest la est — și un singur om locuindu-l.

Cel puțin așa s-a povestit.

Puțin mai târziu, mă aflu în dreptul trecerii de pietoni de pe strada noastră, cu mașinile grăbindu-se pe stradă, și țineam de mânerul căruciorului dublu de plastic negru și nailon, mare cât un vapor. Ninge, dar nu era încă frig de-a binelea, nu erau multe grade sub zero în acea zi, însă înghețam ca și cum frigul venea din interiorul meu, ca și cum însăși carnea de pe mine era bocnă. Observasem de curând că nu mai am nicio apărare împotriva frigului și nici împotriva întunericului care se lăsa peste emisfera nordică la începutul fiecărei toamne, dura întreaga iarnă și continua până la venirea primăverii.

Fiul meu avea puțin peste un an, iar sora lui, care se afla lângă el în cărucior, câteva luni. Fiica mea cea mai mare abia începuse școala. Eu aveam 35 de ani. Într-un fel, era aproape nemaivăzut să am trei copii. Eram adesea întrebată cum se simte și cum fusese posibil să fac doi atât de aproape unul de celălalt, iar eu răspundeam de obicei că fusese ușor. Cred că răspundeam în felul ăsta fiindcă chiar așa mi se părise; se prea poate ca dragostea pe care o purtam pentru copiii ăștia să-mi ascundă realitatea așa cum era ea. Dar știi și că nutream o dorință intimă ca totul să fi fost într-adevăr foarte ușor. O închipuire cum că trebuia să fie ușor, gândul că nu aveam dreptul să umbresc ceea ce ar fi trebuit să fie luminos: aducerea pe lume a unei vieți noi, a unei alte ființe umane.

Frigul și întunericul se cuibăriseră în mine și împreună deveneau mai apăsătoare. Era frig și în casă, fiindcă sistemul de încălzire nu reușea să facă față când temperatura scădea prea mult, iar frigul ăsta constant împreună cu absența luminii mă oboseau teribil, fiecare zi mă lăsa frântă de oboseală, deși abia ridicasem un deget. Purtam papuci de casă groși din piele de oaie și prin toată casa aveam împrăștiate pături mici pe care le înfășuram în jurul meu când citeam sau scriam sau o alăptam pe cea mică, iar când ieșeam, purtam izmene de lână pe sub hainele obișnuite și o pufoaică oribilă pe care mi-o comandasem ieftin de pe internet și care-mi ajungea până la glezne. Frigul îmi intra în oase chiar și așa.

Mi se spusese că e de la sistemul endocrin, nu știu ce glandă care influențează metabolismul și alte câteva procese ale organismului și a cărei funcționare defectuoasă se poate manifesta prin tot felul de simptome. Medicul de la policlinică zisese că e ceva inofensiv, ba chiar foarte comun la femeile de vârsta mea care lucrează și au și copii mici. În mod normal, disfuncțiile devin mai pronunțate după câteva sarcini și după nașteri grele și dese în scurt timp, și nu e neobișnuit ca lucrurile să se înrăutățească după mai mulți copii și să se agraveze și mai tare din cauza traumei și a stresului — iar singura soluție e să iei niște pastile pe care ți le prescrie doctorul și să încerci să eviți orice fel de agitație, fizică și psihică.

N-am înțeles cum se presupune că ar trebui să fac asta.

Copiii stăteau liniștiți în sacii lor de dormit bine căptușiți și priveau în sus, spre cerul întunecat al amiezii.

Cerul era atât de adânc și de neatins, încât mă făcea să mă gândesc la spațiul infinit de deasupra, pe care-l ghiceam dincolo de cer în timp ce așteptam culoarea verde a semaforului — am privit și eu în sus, încercând să văd ce vedeau ei când stăteau întinși în cărucior și pentru că mi se părea reconfortant să întrezăresc măcar o licărire din întinderea nesfârșită care începea la o distanță atât de scurtă de noi.

Lumina semaforului s-a schimbat. Nu trebuia decât să trec strada și imediat eram acasă, dar nu reușeam. Nu puteam să fac niciun pas cu căruciorul dublu în zloata de pe marginea drumului. Am privit spre intrarea adăpostului pentru biciclete, aflat imediat după colțul intrării în bloc, unde, pentru a preveni incendiile, erau ținute cărucioarele. Adăpostul avea o ușă grea de metal, acoperită cu graffiti, și văzând-o, i-am simțit deja greutatea în corp. Mi-am gândit cum mă voi chinui să deschid ușa și s-o țin deschisă cu trupul în timp ce împing căruciorul în holul care era atât de îngust încât, dacă cineva voia să iasă, trebuia să mă dau înapoi și să ies cu totul, făcându-i loc. Trebuia să desfac copiii din harnașamentul lor securizat în cinci puncte și să-i ridic din cărucior simultan, astfel încât să-l pot apoi împinge în locul destinat cărucioarelor, construit de curând astfel ca toată lumea să aibă loc. Erau atât de mulți sugari în bloc, atât de multe cupluri între treizeci și patruzeci de ani care și-au cumpărat apartament, s-au mutat și, odată ce s-au văzut mutați, au și făcut copii. La fel făcuserăm și noi.

Oameni treceau pe lângă mine în intersecție. Biciclete, cărucioare, câini în lesă. Eu rămâneam pe loc. Mă gândeam cum o să urcăm în casă. Mă voi așeza pe scăunelul din bucătărie și voi alăpta gândindu-mă să-mi găsesc un alt loc unde să stau mai comod, să nu mă doară spatele, dar nu

voi reuși să mă mut sau să-mi schimb poziția, soțul meu va veni acasă de la muncă sau de la barul irlandez care se aflase dintotdeauna la noi în cartier, dar care s-a închis între timp, și vom schimba scutece împreună, și-i vom spăla în cădița de plastic pe care o ținem în cabina de duș, iar apoi poate vom apuca să facem ceva de mâncare și să adunăm puțin de prin apartament, ca după aceea să stăm să citim sau să ne uităm împreună la televizor, și ziua va fi gata, și va veni noaptea, și iată cum a trecut încă o zi, mâine voi fi obligată să ies din nou și totul se va desfășura la fel, fiindcă după ziua de mâine urmează încă o zi și încă una după aceea, umplută cu exact aceleași lucruri.

Am rămas pe loc, privind oamenii cum se mișcă în jurul meu. Am ridicat mâna de pe mânerul căruciorului și mi-am scos telefonul din buzunar și am format numărul soțului meu. A răspuns imediat, și l-am întrebat unde e, și l-am așteptat să vină, și el a venit, și a clintit căruciorul din loc, și am traversat împreună strada, și am mers acasă.

Începând cu acea zi, m-am gândit la ea fără încetare. E o perioadă care îmi pare acum ca un decupaj în timp, primii ani cu soțul meu și cei trei copii ai noștri, iar ea a intrat în viața mea tocmai atunci. Nu era ceva profund, fiindcă nu țin minte să-mi fi formulat nimic precis, ci erau mai degrabă o serie de imagini pe care mi le formam despre ea. Părea atât de aproape, ca și cum se afla în aceeași încăpere cu mine sau ca și cum locul îndepărtat unde era ea se concretiza în imediata mea apropiere; corpul îi e învelit în piei de urs și, pe dedesubt, în rochia zdrențuită cu guler scrobrit sau chiar goală, cu toate rănila la vedere, lovită, murdară și cu pielea înroșită, sau poate cadaverică în contrast cu tot negrul din jurul ei, vegetația, muntele și pământul.

Stă întinsă în peșteră, unde nu o ajunge lumina slabă a zilei. Cred că își dorea să nu afle nimeni ceva despre asta, despre „...o viață trăită în condiții nu mai bune decât ale unui animal...“, dar eu scriu despre cum trăia înăuntru, în peșteră. O văd ori în întunericul din interior, ori în marea, pustia întindere a timpului și istoriei, o văd ivindu-se din neant doar ca să fie înghițită la loc și să dispară.

André Thevet o menționează pentru prima dată în al douăzeci și treilea capitol al cărții lui, *La Cosmographie Universelle*, din 1575. La pagina 1019. Îi menționează doar prenumele, *Marguerite*, Margareta. În afară de asta, nu există foarte multe informații cu privire identitatea ei. El nu specifică unde sau când s-a născut, nici cine îi sunt părinții, cu toate că e foarte probabil să știe, fiindcă, chiar dacă e femeie, e de condiție bună, și locul în care a ajuns după ceea ce i s-a întâmplat e sugerat numai de numele localității unde autorul povestește că a întâlnit-o după ce nenorocirea ei s-a încheiat:

...satul Nautron, în regiunea Perigord, unde am fost cu ea și mi-a relatat pe larg despre nenorocirile prin care a trecut și tot nenorocul.

Asta este traducerea lui Elizabeth Boyer. Thevet specifică Nautron, dar conform lui Boyer nu a existat niciodată un oraș cu numele ăsta în Franța. La fel ca alți istorici, ea a tras concluzia că ar fi vorba despre Nontron și că Thevet pur și simplu a făcut o greșeală, dar dacă mă gândesc mai bine, poate a făcut-o intenționat, ca să îi ascundă cititorului numele adevărat al orașului.

Niciuna dintre surse nu trădează deosebit de multe lucruri despre viața ei de dinainte sau de după aceste întâmplări. E ca cum și ea există doar în povestirile lor despre

întâmplările prin care a trecut, povestiri despre care nu credeam că au fost relatate de dragul ei, ci mai degrabă de dragul poveștii în sine, pentru valoarea lor științifică sau literară inerentă și câștigul pe care aceasta l-ar putea aduce autorilor. Cel puțin asta a fost prima mea impresie.

Toată lumea spunea că e o istorie fantastică și mereu mi-a dispăcut să citesc acest lucru, fiindcă cred că mă făcea în multe privințe nesigură. Mă miram adesea de propriile motive care stăteau în spatele atracției față de povestea ei, eu, care niciodată n-am fost deosebit de interesată de istorii fantastice și care eram sătulă de povești în general. *Încă* eram sătulă de povești. Le detestam pentru ceea ce păreau să facă din lume; pentru cum povestitul părea a fi devenit totul, în timp ce adevărul și tăcerea nu mai valorau nimic.

Poate că nu e nimic nou. Poate că oamenii au fost dintotdeauna atrași de povești. În timp ce scriu aceste rânduri, îmi e din ce în ce mai limpede cum ficțiunea — sau un soi de aparență a ficțiunii — ne ghidează gândurile și impresiile și ne determină să acționăm în viața de zi cu zi. Dacă cineva mi-ar fi spus, când eram o tânără scriitoare, că așa va fi, aș fi crezut cu siguranță că m-aș putea obișnui cu asta, dar nu m-am obișnuit nicicum. Mi-e doar teamă. E ca și cum sunt martora unei furtuni teribile care se năpustește peste tot, puterea covârșitoare a povestirii care nimicește și smulge tot ce-i stă în cale. Bucată cu bucată, ceea ce a fost lumea mea s-a scufundat și-a dispărut, înlocuită de o nouă realitate, ici și colo de neînțeles pentru mine, unde nu mai pot fi sigură că lucrurile pe care mă puteam baza până de curând mai au vreo însemnătate.

Poza de pe desktopul meu înfățișează turnul din Roberval. Nu e o fotografie făcută când am fost în vacanță acolo vara trecută, ci una luată de pe internet, făcută toamna, cu frunzele copacilor mari colorate oranj-deschis și cu tonuri vag maronii. Ramuri dezgolite și negre se ridică spre cerul alb ca niște linii trasate grosolan cu pixul, iar iarba se vede numai pe alocuri, în petice împrăștiate, verdele ei altminteri puternic e șters și mat. Pe această poză sunt împrăștiate documentele mele Word, acoperind-o din loc în loc. Majoritatea conțin numai câteva propoziții, notițe sau una dintre tentativele mele de a lucra la ceva nou.

La altceva decât asta.

La pozele pe care le-am făcut eu însămi cu turnul nu m-am mai uitat nici măcar o dată în anul care s-a scurs de la acea după-amiază pe care ne-am petrecut-o la castel, dar am de acolo un mic suvenir care îmi aduce aminte de ea. E o frunză împăturită care s-a uscat, nu mai mare de-o palmă și sfărâmicioasă de la multele dăți în care m-am uitat la ea și am pipăit-o când simțeam că am nevoie de o pauză de la scris (am învățat că ajută să mai iei și pauze). Numai nervurile frunzelor au rămas intacte, înfășurate în jurul obiectului care se află în centrul frunzei, acum aproape neprotejat. Am încercat să lucrez la proiectul ăsta în fiecare zi de-a lungul ultimei toamne și așa am trecut și prin lunile întunecate și mult prea lungi de iarnă. Chiar dacă simțeam

că nu mai pot, am continuat. Neputința mea devine atât de evidentă acum, când recitesc ce am scris, toate aceste lucruri despre care am crezut că trebuie notate și dezvăluite, pe lângă celelalte.

Era foarte bizar să nu am scrisul. Chiar dacă îl aveam, de fapt îmi lipsea. Nu mai era pe de-a-ntregul accesibil pentru mine. Îndată ce întâmpinam un obstacol, ceea ce se întâmpla tot timpul oricum, fiindcă asta înseamnă să scrii, cel puțin pentru mine, atenția mea se împrăștia, gândurile îmi scăpau printre degete și dispăreau. Mă îndepărtam de subiect; conștiința mea mă trăgea din acel loc unde trebuia să fiu în text, mă trăgea spre locuri unde era mai ușor și mai plăcut, precum ultima dimineață înainte să părăsim Parisul și amintirea a cine eram pe vremea când încă mai aveam un soi de încredere.

În unele zile, pe când încercam să scriu, stăteam cu laptopul la un birou vechi care fusese în dormitorul nostru înainte și pe care l-am mutat pe hol pe măsură ce zilele s-au scurtat și întunericul din apartament făcea scrisul din ce în ce mai anevoios. Mă gândeam că o să meargă mai bine acolo, pe hol. Când am descoperit desenul cu ea pe insulă, desenul pe care Thevet l-a publicat ca ilustrație pentru capitolul din *La Cosmographie Universelle* unde scrie despre ea, l-am printat și l-am fixat pe perete. E o imagine întunecată, o gravură care în carte e plasată în mijlocul unei pagini foarte frumos tipărite; rândurile înguste, letrinele ornamentate ale paragrafelor, notițele făcute pe margini și descrierea în cursive a imaginilor.